

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΜΟΙ ΟΓ' - ΟΔ'

ΛΕΙΜΩΝΑΡΙΟΝ

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

ΤΩ ΚΑΘΗΓΗΤῃ ΝΙΚΟΛΑΩ Β. ΤΩΜΑΔΑΚῃ

Προέδρῳ τῆς Ἑταιρείας καὶ διευθυντῇ τοῦ περιοδικοῦ αὐτῆς

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΥΡΤΙΔῆ
1972-1973

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΑΘΗΣΑΥΤΡΙΣΤΟΙ ΛΕΞΕΙΣ Ἡ ΣΗΜΑΣΙΑΙ ΛΕΞΕΩΝ
ἘΚ ΤΗΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ «ΒΑΚΤΗΡΙΑΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ» (1645)

Ἡ «Βακτηρία Ἀρχιερέων» τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἰωαννίνων Ἰακώβου (1645), ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀνέκδοτος, πλὴν τοῦ πίνακος περιεχομένων καὶ τῶν προσιμίων, δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀντ. Μομφερράτου, ἐν ΔΙΕΙΣΕ 3, 1889, σσ. 127 - 218. Ἡ Βακτηρία αὕτη εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιότερων νομικῶν κειμένων τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου, εὐρηται δέ, ἐφ' ὅσον γινώσκω, εἰς 22 χφφ.¹

Μέχρις οὗτο δημοσιεῖται τὸ κείμενον, ἐνόμισα ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς περὶ τὴν γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς ἐκαίνης ἀσχολουμένους ν' ἀποθησαυρίσω λέξεις τινάς, ἢ σημασίας λέξεων, ἀγνώστους ἄλλοθεν².

Τὰς λέξεις ταύτας συνέλεξα ἐκ τῶν χφφ. 1273 καὶ 2254 ΕΒΒ. Σημειωτέον ὅτι ἡ Βακτηρία ἔχει συνταχθῆ κατ' ἀλφάβητον τῶν λημμάτων, δηλ. ἀκατὰ στοιχεῖον» ὡς ἀπεκαλοῦντο ταῦτα ἐν τῷ Ἰωζαντινῷ Δικαίῳ (π.χ. Μεγάλῃ Σύνοψις Βασιλικῶν, Σύνταγμα Ματθαίου Βλαστάρη, τὸ ἔδιον, κατ' ἐπεξεργασίαν Κουνάλη Κριτοπούλου, τὸ Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον Θεοδοσίου Ζυγομαλά, τὸ Νομοκάνονον κατὰ στοιχεῖον Συμεῶνος τοῦ Σχολαρίου, ὁ νομοκάνων τοῦ Ἱερομονάχου Θεοκλήτου, κλπ.). Διὰ τοῦτο αἱ παραπομπαὶ κατωτέρω δὲν νοῦνται εἰς κεφάλαια, ἀλλ' εἰς στοιχεῖα.

ΑΘΗΣΑΥΤΡΙΣΤΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

ἀγυναίμιστος - γυναιμισμένος. Κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰς λ. ἀνύπανδρος, ἰπανδρευμένη, προκειμένου περὶ θηλέων, χρησιμοποιοῦνται αἱ ἄνω λ. προκειμένου περὶ ἀρρένων, ἐν Βακτ. Σ' α': α. . . Αὐτὸ τοῦτο

1. Πρβλ. Δ η μ. Σ. Γ' κ' ἰ ν η, Κείμενα Ἰωζαντινοῦ καὶ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου εἰς χειρογράφους ἐν Ἑλλάδι κώδικας (ΛΘ. 1963), σ. 21. Πρβλ. τοῦ Ἰδίου, Περιγραμμὰ ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου (ΛΘ. 1966), σσ. 122 - 123.

2. Τούλάχιστον εἰς τὸ δημοσιευθὲν μέρος τοῦ Μεγάλου Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ λεξικά τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

δὲν τὸ ἵσχυμένοναι τὰ ὑπανδρευμένα τῶν παιδία ἢ γυναικισμένα ὡπυῖ ἐπυόκισεν καὶ ἐπυόησεν ἀντιξυόισιαι, ἀμὴ θέλωσαι νὰ σέβοναι νὰ κληρωσημήσων καὶ ἰσθὰ μὲ τὰ ἀντιανδρα παιδία, ἢ ἀγυναικιστά των ἀδέλφωι, τὰ ἀπυόκιστα καὶ ὑπεξοίσιαι. . . ». Ἐὶ ἀνωτέρω ἐδάφωιον ἔχει μεγάλην σημασίαν ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως: α') διότι ρητῶς ὀρίζεται, ἔτι τὰ τέκνα, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἀσχέτως ἡλικίας, πρὸ τοῦ γάμου των, τελουόν ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ β') διότι ρητῶς ἀναγράφεται ἔτι ἡ προίκισις τῶν υἱῶν γίνεται κατὰ τὸν γάμον των, οὐχὶ δὲ ὅποτεδῆποτε, ἀσχέτως γάμου, ὡς ἐπιστεύετο, ἔτι ἢ ἀ ἐπυόκιστο περὶ δωρεῆς πρὸς τοὺς υἱοὺς καὶ ἔτι ἢ λ. προίκισις ἐτίθετο οὐχὶ κυριολεκτικῶς.

ἄδεια. Βακτ. Σ γ'. Σημαίνει κενὸς ὑπαλλῆρωις χώρος: « . . . ἔξω εἰς τὴν ἄδειαν, ὡπυῖ δὲν εἶναι σπῆτι. . . ».

ἀδράπεδον. Βακτ. Δ γ'. Κατὰ παραφθορὰν ἐκ τῆς λ. ἀνδρῆλυδον. Διδεται ὁ ὄρισμος τῆς λ.: «ἰ. λέγεται τὸ αἰχμῖλωτον, ὡπυῖ ἀπυόκιστον οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τοὺς πολεμίους ἐν καιρῷ πολέμου καὶ δὲν ἔχει δίκωον νὰ ὑποστρέψῃ πάλιν ἀπίσω εἰς τοὺς πολεμίους τὸ γένος των καὶ ἐλευθερωθῆ, εἰ μῆπω νὰ ἦσαν καὶ οἱ πολέμωι χριστιανοί».

αἰγυόφτος. Βακτ. Γ θ'. Ἐφ' ἔσαν τὸ γύφτος προέρχεται ἐκ τῆς λ. Αἰγυόφτος, τόπων καταγωγῆς των, κατὰ τὴν κρατουόσαν γνώμην, ἢ λ. αἰγυόφτος ὑποδῆλυτὸ σαφέστερον τὴν τόπων καταγωγῆς. Ἐν τῇ Βακτ. διδεται ἡ ἐξῆς ἐπεξήγησις: « . . . ὁ δημῶσιος πωγνυόφτος . . . καὶ πωίξωι εἰς τοὺς γάμους καὶ εἰς τὰ πωνηγύφτια ».

ἀκλάπωτος. Βακτ. Φ κα': « . . . ἂν δὲ κατὰ ἄγνοιαν τοῦ προεστῶτος τῆς φυλακῆς, ἀπυμῖτων. . . ἢ ἀκλάπωται οἱ ἀνθρωπι. . . ». Πρβλ. λ. κλύπω.

ἀκουῖλιος. Βακτ. Σ μ': «ἰ. λέγεται ὁ κριτῶν τινὸς εἶδος καὶ ἀναβυλλόμενος σῆμερον καὶ αἴριον, διὰ νὰ τὸ φάγη». Ἡ σημασία ἔλως ἀσχετος πρὸς τὴν τοῦ ρωμαῖκοῦ δικαίου.

ἀμαρτον (εφ'). Βακτ. Χ λα'. Ἐτλος τοῦ λα' κεφαλαίου: «Ἐρὶ χειροτονίως κληρικῶ ἐφωισκομένον ἐφ' ἀμῖωτον ἀνεξετίαστον εἰς τὰ ἰσθὰ πωυόισματα». Σημαίνει ἐν ἀμαρτίω.

ἀναβάλλομαι = ἀναβῆλλω. Βακτ. Σ μα': « . . . εἰν ἐγὼ ἀναβῆλλομαι, ἐκείνος δὲ ἀνανεύωσι τὸ σπῆτι. . . ».

ἀναβολή. Βακτ. Φ λα': « . . . ἀναβυλλή των καιπῶν, ἤγων γῆμῶσων ». Ἰγῆμῶσων δὲ εἶναι τὴ μερῖδων γῆς: εἰς ὄρισμένα μέρη τῆς Ἑλλάδος: λυχίδι.

ανάκαμψις. Βακτ. Φ λβ'. Εἶναι ἡ πληρωμὴ πρὸς τὸν κύριον τοῦ ἐδά-
φους δι' εἰδὸς τι καλλιεργείας τῆς γῆς: «... ἂν δὲν θελήσῃ τὰ δάση
τὸ πάχτος καὶ τὴν ἀνάκαμψιν ἢ τὴν φωνητὴν...». «... εἰ δὲ τὸ
πάχτος ἢ τὴν ἀνάκαμψιν δὲν δίδει...».

ἀναλογῶ. Βακτ. Λ λη', σε', πα', πδ': «Ἐὶν ἀναλογίη ὁ ἀνθρωπος,
ποῦ ἀγοράζει...». Σημαίνει ὑπαναχωρῶ: «εἰ δὲ ἐκείνος ὅπου ἐπῆρε
τὸν ἀρραβῶνα, ἀναλογίησιν τὰ τὸν δίδῃ διὰ τὸν ἀπίστων». Ἐπίσης
ὑπάρχει οὐσιαστικὸν ἀναλογίη (Βακτ. Μ α') μὲ τὴν αὐτὴν ση-
μασίαν: «καὶ μνηστεύει, ὅπου γενεῖσιν εἰς τὸν χρόνον ὅπου λέγομεν,
δὲν χαλναῖσι μὲ ἀναλογίαν».

ἀνόγεται = ἐνέχεται. Βακτ. Γ ις': «Ὁ τεχνίτης τὰ ἀνέχεται, ἡγοῦν
δέχεται, κηρύσσεται καὶ ἐξορίζεται».

ἀπολογιάζω = δίδω λογαριασμὸν. Βακτ. Σ μ', μα': «... καὶ χιλνῆ
πάλιν ὅταν ἀπολογιάσῃ ὁ ἀνθρώπος τὸν ἀνθρώπῳ ταν».

αὐτόμολος. Βακτ. Δ γ': «Αὐτόμολος εἶναι, ὅχι μόνον ἕκτερος ὅπου
εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου φύγει καὶ ἀπέγει εἰς τοὺς πολέμους,
ἀλλὴ καὶ ἐκεῖνος ὅπου, χωρὶς τὰ εἶναι πόλεμος, φύγη καὶ ἀπέλλῃ
εἰς ἔθνος, ὅπου δὲν ἔχει φίλων καὶ ἀγάπην μετ' ἑμῶς».

γαστήρ = δαμιζάνα ἐξ ὕλου. Βακτ. Υ κγ': «Ὅταν ποιεῖται τὰ ὑαλί,
ἡγοῦν τὰ ποτήρια, τὰς γαστέρας, τὰς κινδύλους καὶ τὰ ἄρτια...».

γλυ(τώ)νω. Βακτ. Λ ρκη', Ζ β': «... τὰ γλύσῃ δημοσιωκίη δου-
λείαν...». «Ὅποιος εἰς τὸν ἔμπρησθῶν ἀπονοήσῃ τὰ γλύσῃ τὸ
σπῆτι του...».

γρόθος = 0.08 τοῦ μέτρου. Βακτ. Φ λς': «ἡ δὲ αἴχης γρόθος ὀκτίον».

δαιμονιάρης = δαιμονισμένος. Βακτ. Υ α': «... εἰ δὲ εἶναι εἰς τὴν
αἰσθησὴν του καὶ οὔτε τρελλὸς εἶναι, οὔτε δαιμονιάρης».

δερσοπατίων. Βακτ. φ ις': «δ. ἦτοι τελεῖα δήμενας». Πρὸβλεπεται περὶ
παρανοήσεως τοῦ λατινικοῦ ἔρου δερσοπατίω ἥτις σημαίνει ἐξορία.

δευτερώνω = ἔρχομαι εἰς δεῦτερον γάμον. Βακτ. Γ λς': «ἄνδρας ἂν
χρηέψη καὶ δευτερώση γυναῖκα νόμιμον...».

διαλογῆ = συμβιβασμός. Βακτ. Δ β'. Ἰτίλος κερ. «Περὶ διαιρέσεως
καὶ ἰσασμοῦ, ἡγοῦν διαλογῆς».

διάλυσις = συμβιβασμός. Βακτ. Δ β' § 5: «Πᾶσι ἐπάθεσι, ὅπου
τὰ διαλυθῆ μὲ νόμιμον διάλυσιν, οὐδὲ ὁ βυσιλέης τὴν ἀουτρέπιν».

δολομένα = ἐπὶ παραχαράξεως μεταλλίνων νομισμάτων, ἐὰν χρησιμο-
ποιηθῆ μέταλλον κατωτέρας ἀξίας. Βακτ. Χ ρη': «Ἐἴ τις χαράξῃ
ἄσπρα, ἔξω ἀπὸ τοῦ βυσιλέως, κἂν τε ἄσπρα χαράξῃ, κἂν τε φλο-
ρία, θέλει ἀδολεῖ τὰ ἔκωμεν, θέλει δολομένα...».

- δύναμι έχω** = δικαιώματα. Βακτ. Σ μ' § 9: «δύναμι έχει εις την έξου-
διαν. . . » δηλ. δικαιούται εις τὰ έξουδα.
- δυναστεία** = διατῆς βίης. Βακτ. Α λη' § 3: «. . . εἰ δὲ καὶ κάμει δυ-
ναστεία, ὅτι ἠγούμαι τὸ δέν στέργει».
- ἐγκαλησία** = ἐγκλησις. Βακτ. Ε θ' - ιδ'.
- ἐγράφως** = ἐγγράφως. Βακτ. Δ α', Μ ε', σθ'.
- εἶδητα** = εἶδη. Βακτ. Α γ'.
- ἐνθύμι** = ἐνθύμιον. Βακτ. Α ιθ'.
- ἐντολεῖς**. Βακτ. Γ ια' α. . . καὶ ἐντολεῖς λέγεται, ὅτιοι ἄλλων ἀνθρώ-
πων καὶ τῶν ἀντιλημμένων εἰς τὸ κατῆμιον». Περιέργως τὸ ἐπάγ-
γελμα τοῦτο θεωρεῖται ἀτιμωτικόν.
- ἐντροπιάζω**. Βακτ. Α ρκς', Γ β', γ', Χ πα'. Ἐὸ ρῆμα ἔχει τὴν σημα-
σίαν υδραπομπείων, διὰ τῆς γνωστῆς διαδικασίας, ἣτις ἐπεφυ-
λάσσετο εἰς ὁρισμένους ἐνόμους (μογαλλδακ κλπ.).
- ἐξαγορά**. Ἡ λ. ἔχει διαφόρους σημασίας ἐν Βακτ. Σ μ' Α, Γ ις',
Φ λβ': «. . . Ἐν ποιήσονται ἀντιμορῶν τιτὲς καὶ δέν εἰσιτῶσαι, διὰ τὴν
γένονται ἀντιμορῶν, φαίνονται διὰ κέρους ἀπὸ πρώτοις καὶ ἀγο-
μῶσιως, ἢ ἀπὸ ἔξυγμῶν, ἢ ἢ ἢ μισθώσιως γίνονται ἀντιμορῶν».
Σ μα': «καὶ ἄν μῖα δέκα χωρῶν, χωρῶς νὰ γένη σευσμός εἰς
τῶν τῶτων ἐκείνων, ἀΐση ὁ τοῖχος, ἢ ὁ θόλος, ἢ ἡ κωμῶσι, νὰ ἐπι-
κεται ὁ τεχνίτης, ἢ ἢ ἢ κείτης ἀπὸ τὰ ἐκεῖθεν, ὅτι νὰ τὸ
κτίση πύλον, χωρῶς ἔξυγμῶν καὶ μὴ ἔξυδον ἔδικην των. . . ». Γ ις'.
- ἐξαγοράζω** = μισθώνω ἐργασίαν. Βακτ. Η Ξθ', Φ λβ': «Ὅστις ἐξαγο-
μῶσι τινά, ὅτι νὰ τοῦ βῶτικη ἀγέλην ἀλόγων ἢ βωδίων καὶ ἐπάρονται
τῆν ἀγέλην αἰ λαταῖ. . . ». «Ἐπὶ φῶτερον ἀμπελιον ἢ δένδρον
εἰς τῶτων ἔξυδον ἐκκλησιαστικόν, ἀπὸ ἡστέονον δυναστικῶς ἢ μὴ
ἔξυγμῶν».
- ἐπιβουλεύω** = παρακολοθεῖω. Βακτ. Σ νθ': «. . . Ἐἴλη νὰ ποιήμη ἀκάλ-
λων ἄς τῆν ποιήμη. . . ἀπὸ μέγας ἀπὸ νὰ μὴν βλέπη τὸν γείτονά
των. . . ἵνα μὴ ἐπιβουλεύη ἕνας τοῦ ἄλλων. . . ».
- ἐργασία** = ἡργώσις. Βακτ. Γ ιδ', ας': «. . . ὅτι εἴν τιμῆς γνωστῶς ἐπιτήμη
εἰς χωρῶν. . . καὶ ἐργῶσι ἀπὸ. . . ». «. . . Ἐἴ τις λάβει βωδίων
τιτὲς ἀνθρώπων, διὰ νὰ ἐργῶσι. . . ».
- ζητουλαραῖοι - ζητουλάρισσες** = ζητιάνοι = ζητιάνες. Βακτ. Μ α':
«. . . Ζητουλαραῖοι ἀνδρῶς μῖα εἰς τὰ γοναίκεσι νὰ μὴν σεβαίνων
μῖτε γοναίκες ζητουλάρισσες εἰς τὰ ἀνδρῶσι».
- ζητῶ** = ἐπιαιτῶ. Βακτ. Μ κα': «. . . δὲν εἴναι πλοῦσιως καὶ εὐγενῶς
καὶ δυνατοχρήμη, ὥστε νὰ ζητῶ. . . ».

μασχαράδες. Ἡ γνωστὴ λ. μετ' τὴν ἔννοιαν τοῦ μεταμορφωμένου. Βακτ. Α ρα', Μ πα', Γ ια'.

μερῆλα = μέρες. Βακτ. Χ ρα': «... ὅταν ἐκέρδιαν ἀπὸ μεσολάβησαν, ἢ ἀπὸ ἄλλων μερῶν».

μερῆλα = μέρες. Βακτ. Α ρα': «... ἀπὸ αὐτῶν μερῶν θέλει νὰ ἀπέχη ἀπὸ τὰ σπύτια».

μέση = συνεταιριστὴν κερσεύων. Βακτ. Α ριβ': «... πραγματοποιεῖται ὁ ἔνας ἀπὸ τὰ ὅπλα τῆς μέσης».

μεσολάβησις = ἐπιβουλή. Βακτ. Σ ιβ', ρ', Χ ρα', ρη': «ἴσαι... ἀπέκτησαν ἀπὸ μεσολάβησαν καὶ πικρόλιαν». «ὅτι κερδίαν ὁ ἕτερος, εἴτε ἀπὸ μεσολάβησίν των, εἴτε ἀπὸ ἄλλου μέρους, τῆς κοινότητος εἶναι». «... καὶ δι' ἄλλα πωύγματα ἀπὸ ἐκέρδιαν ἀπὸ μεσολάβησίν των, μερῶν, αἴρησι τα ἢ μῆτην των, νὰ τὰ ἔχη κατὰ δεσποτεῖαν».

μουρτζουλωμένος. Συμμετρετὴν ἔχοντα: μουρτζουλώω, μουρτζουλώω καὶ μουρτζώνω. Ἔλα ἔχον σχέσιν μετ' τὸ πασάλευμα τοῦ προσώπου δι' αἰθέλας κατὰ τὴν δικαιοσύνην. Βακτ. Γ ζη', Α ηζ', Φ ιβ', Μ ηδ': «μορτζουλώω των, ἤσαν μουρτζουλώω τὸ πρόσωπόν τους, μὲ τὴν τὴν φωνή...». «... εἰ δὲ πωυτεῖως εἶναι ἄπορος, δεῖτε των, μουρτζουλώω των, καὶ τὸν εἰς τὸ γαμίω καὶ πῶριπὲ των...».

μούρτη = ἐπίμορτος κελιέργεια. Βακτ. Φ ιβ'.

δλισσθον = ἄλισθημα. Βακτ. Ν α': «... ὅταν ἄλισθον δὲν φέγγ εἰς φωνήν ἀνθρώπων...».

δλσθη = μικρὸν δρέπανον. Βακτ. Α ρεβ': «... ἀτάγει καὶ κώπη τὰ κλιδιά τῶν κλημάτων μετ' τὴν ὀλίγη...».

παιγνιώτης. Συνήθως ἀκρόβουτον ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, παίζοντες εἰς τοὺς γάμους καὶ τὰ πνευματικὰ μουσικὰ ἔργα. Ὅσοι ἐθεωροῦντο μειωμένης κοινωνικῆς καταστάσεως καὶ δὲν ἠδύναντο, ὡς καὶ οἱ υἱοὶ των, νὰ λάβωσιν ὡς σόζουρον θογατέρα συγκλητικῶ καὶ καλοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Δ. Δημητράκος, ἐν τῷ Λεξικῷ του, παιγνιωτὴν ὁνομάζει τὸν ἠθοπαδὸν καὶ τὸν μύμον.

παιδαγωγός = ἐπίτροπος ἀγγλίκου. Βακτ. Α ηδ': «προκοινωῖται λέγεται ἐκείνος, ἀπὸ λέγωμεν ἡμῖς παιδαγωγόν...».

παραμοιράζω = μοιράζω ὡς εἰς ἕνα μέρος. Βακτ. Η μ': «ἢ γὰρ εἰς νὰ μὴ πωυμωυῖωσιν τὰ παιδιὰ των».

παρατιμῆς = κῆτος τῆς τιμῆς. Βακτ. Σ κε': «... ἂν τὸ πωυκῆτι πωυκῆ τιμῆς».

E. Γ. Δ. Π. Κ. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

πενητεύω = καθίσταμαι πένης. Βακτ. Σ μ': «... ὅταν ἀλλάξιμ ἢ κατάστασις τοῦ νόου, ἢ ὅταν πενητεύσῃ...». Κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, πένης ἐθεωρεῖτο ὁ ἔχων περιουσίαν μικροτέραν τῶν 50 νομισμάτων.

πλατίζω = ἀποζημιώνω. Βακτ. Α μθ', πθ', ηε', ρκζ', Β ξθ', Ε ε', η', Ζ β'.

προξενῶ = προξενεύω εἰς γάμον. Βακτ. Μ ς': «... ὅταν προξενούσῃ μίαν κόρην».

προουσικὴ πῆχυς = πῆχυς τῆς Προύσης, δηλ. τουρκικὴ. Βακτ. Σ νη'.

σεβαίνω = εἰσβαίνω. Βακτ. Μ λα', μς', νζ', Σ μα'. Παρατακτικὸς ἐσέβη Βακτ. Μ κη', κθ', Ὑποτακτικὴ ἀέβω Βακτ. Μ λβ', μζ', ς θ', Σ ιβ', νθ', ξβ', Χ πζ'.

σημάδι = ἐμπράγματος ἀσφάλεια (ὕπυθῆκη ἢ ἐνέχυρον). Βακτ. Α ξγ', σα', Γ ξδ', Δ ε', ζ', θ', ια', ιβ', ιε', ις', ιζ', Ιε λα', ξα', Ιι κδ', Σ κε', κζ', λ', λα', λβ', λγ', λδ', λε', λς', λζ', λη', λθ', Χ ρ'.

σπαταλίζεται = εἶναι σπάταλος. Βακτ. Ιι θ': «... ὅχι νὰ σπαταλίζεται καὶ νὰ καλλοπίζεται μὲ εἴδη ἡμιουργηθέντα καὶ περισσὺς ὀρέξεις καὶ ἀνωφελεῖς».

στανέον, στανέως, στανίω = διὰ τῆς βίας. Βακτ. Χ να': «τὸ νὰ γένη μία καλογραῖα καὶ στανέον τοῦ ἀνδρός της...». Γ κδ': «χωρίζονται καὶ στανέως τους...». Γ λδ': «... στανέως τους, θέλουν, ἢ δὲν θέλουν...». Α ηζ', Δ λθ': «στανίω των βιωσθῆ νὰ κάμη διαθήκην...».

στιχηταί = μισθωτοί. Βακτ. Γ η': «οἱ ὑποχέιμοι, ἤσαν οἱ στιχητοί, ὡσάν εἶναι οἱ ξυλοφόροι, ζευγῖτες, βοσκοί, εὖν καὶ δοῦλοι ἀγορασμένοι δὲν εἶναι...».

στοιχίζω = ἐκμισθώνω τὴν ἐργασίαν τινός. Βακτ. Β ξθ': «... ἐκεῖνον ὁποῦ μὲ ἐστοίχισε νὰ τὴν βόσκει...».

συγγενάδα = συγγενής. Βακτ. Α ρλγ', ρμ', Γ λβ', Δ β', Μ ηγ'.

συδένω - συδέματα = δεσμός γάμου. Βακτ. Μ ς': «... ὅταν οἱ γονεῖς συδέσουν τὰ παιδιὰ τους».

συμπαίζω. Βακτ. Κ νγ': «Συμπαίζειν λέγεται τὸ ὑποχελῶν καὶ ἀρῆνευν τὰ ἐγκλήματα τοῦ κατηγορουμένου καὶ ὄν τινα θέλει νὰ ἐγκυλιῇ διὰ πᾶσα τίποτε».

συμπεθέρι = συγγένεια ἐκ διγενείας ἢ τριγενείας. Βακτ. Β μη', μθ': «... διότι ὅσα ἀπὸ συμπεθέρι γίνονται γάμων συναλλάγματα...» «... Τὰ γαμικὰ συναλλάγματα ποῦ εἶναι ἀπὸ τρεῖς γενεαῖς, εἶναι (καὶ) ἀπὸ ἀπὸ συμπεθέρι».

συνήγοροι. Βακτ. Σ μζ': «Συνήγοροι λέγονται οί συμβουλεύοντες τῶν κοιμητικῶν κοιτῶν, οἵτινες ἐπὶ τοῦ βωπιλέως εἶναι τεταγμένοι καὶ ἔχουσι καὶ εὐρίων ἀπὸ τῶν βωπιλέων, ὅτι γὰρ στέκονται πλησίον τοῦ κοιτοῦ τῆς πόλεως, εἰς πύργον κτίσαν γὰρ τοὺς δίδουσι βωπιλίον».

σφαλίζουσι = παραγράφουσι. Βακτ. Α ρ': «...περὶ δὲ τῶν ἐκλογῶν μωπιστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν δικαιοσύματα καὶ προνόμια... οὔτε πολυκαμίαι γὰρ χρίσαν οὔτε αἰῶνες σφαλίζουσιν...».

τζαμπούνισμα κυριολεκτικῶς ἡ ἔχρησις τοῦ ἀσκασύλου, μεταφορικῶς ἡ φλυαρία. Ἦν προκειμένῳ ἕμωσις (Βακτ. Γ α') ἔχει εἰδικὴν σημασίαν: «ὅστις εἴρηι φλυαρίαν, ἤγων τζαμπούνισμα εἰς τὸ χωρὶ καὶ βωπιλλομένῳ ἢ ἀβωπιλλομένῳ καὶ δὲν τὸ κρήνη, ἀμὴ τὸ δειξῆ ἄλλοις, ἢ μόνος τὸν τὸ ἀβωπιλλομένῳ, γὰρ πύθη ὡσίων καὶ ἐκείνος ἀπὸ τῶ ἐγγραψεν, ἤγων γὰρ κρήνης τὸ κρημίλι του».

τοξικά. Κατὰ Βακτ. Γ κ', «λέγονται οἱ τοξικά ἀπὸ γίνονται εἰς τοῖχον ἀπὸ μίση, ἀνωκταίς, καὶ ἔξωι στερναίς, διὰ γὰρ φέγγη τὸ σπῆτι μου καὶ οὔτε παρκαίεται ἀνθρωπος ἀπ' ἐκεῖ, οὔτε βολεῖν τον γὰρ σπῆτῆ ἐκεῖ σπῆτιν». Περὶ καὶ Βακτ. Σ ρθ'.

τραγός = μεγάλος τῆν ἡλικίαν, δηλ. ἄνωι τῶν 25 ἐτῶν. Βακτ. Α ξε'.

τρισαπάλιμπαλος = ὑπέργυρος. Βακτ. Β λς': «τὸν τ. γέροισα».

ὑποθεσιάρης = διάδικος. Βακτ. Α ρθ', Κ ιζ', Μ πγ'.

Ἀθήναι

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΓΚΙΝΙΣ